

NOTISER

Britta Lundgren: *Oväntad död – förväntad sorg. En etnologisk studie av sörjandets processer*. Carlsson Bokförlag, Stockholm 2006. 178 s. ISBN 91-7203-783-0.

Britta Lundgren har skrivit en angelägen bok som behandlar ett område som rör och berör oss alla: sorg och död. Härmed skriver hon också in sig i en etnologisk tradition. Studier om seder och riter kring död och begravning tillhör ju som bekant ett klassiskt forskningsområde inom etnologin och folkloristiken. Lundgrens studie fokuserar i första hand på hastig och oväntad död, den som drabbar som en blixt från klar himmel och förändrar människors liv för alltid.

I inledningen tecknas bakgrunden till studien och en belysande bild av forskningsfältet ges. Forskning om död och sorg har nämligen bedrivits inom ett flertal forskningsområden. Studiens huvudmaterial består av intervjuer med personer som har erfarenhet av oväntade dödsfall. Ett bestickande faktum är att endast kvinnor har velat ställa upp som informanter, vilket Lundgren för ett resonemang om. Orsakerna kan naturligtvis vara flera, menar hon, men sannolikt spelar föreställningar om kön och känslor in i detta sammanhang. Kvinnor förväntas enligt könsschablonerna vara mer känslsamma och öppna när det gäller att visa känslor, medan män förväntas vara kontrollerade och rationella. Även om detta ingalunda är en beskrivning av verkligheten, kan det påverka mäns och kvinnors agerande i sammanhanget. Vissa män kan finna det svårt att ställa upp för intervju och berätta om svåra förluster, eftersom det kan tyckas vara oförenligt med ett förväntat manligt beteende. Lundgren är dock mycket noga med att inte dra förhastade slutsatser och framhåller behovet av fortsatt forskning på området.

I *Oväntad död – förväntad sorg* kommer vi informanterna nära och får ta del av deras erfarenheter. Det är omskakande berättelser som formuleras och som läsare känner jag mig starkt berörd, vilket kanske är ofrånkomligt. Vi får möta kvinnan som mist sin sambo, mödrarna vars barn ryckts ifrån dem och familjen som ”sorgeenhet”. Såväl familj som släktingar och vänner påverkas vid hastiga dödsfall, men även den yttre omgivningen reagerar. Samhället griper in på olika sätt och Lundgrens informanter vittnar ibland om hur de anser sig ha blivit illa behandlade av exempelvis myndigheter.

En av de mest centrala diskussionerna i boken gäller sätten att sörja och sättet att sörja ”rätt”. Det finns nämligen normativa mallar för hur en ”sann sorg” bör se ut och Lundgrens informanter berättar om de svårigheter de mött, när de inte följt en given mall. Det finns olika skolbildningar när det gäller hur sorg skall bearbetas och genomlevas. En dominerande tradition, som vetenskapliggjorts, gör gällande att sorgen skall bearbetas för att de efterlevande skall kunna gå vidare med sina liv. En annan skolbildning hävdar att så inte är fallet. Lundgrens studie visar att sorgen har många ansikten och att fenomenet sorg och sörjande är ytterligt komplext. Här visar sig också författarens goda etnologiska handlag tydligt: genom sitt material lyfter hon fram en mångfacetterad verklighet i det levda livet och pläderar för tolerans och förståelse. Omtanke och väntan är vad vi bör ägna oss åt, när människor i vår närhet drabbas av oväntad och hastig död. Britta Lundgrens bok utgör ett viktigt bidrag till forskningen om död, sorg och sörjande. Slutorden lyder: ”Var varsam. Vänta ibland. Men var kvar” (s. 171). Det är kloka ord, som manar till eftertanke.

Birgitta Meurling, Uppsala